

Bileog eolais ESBL d'othair

Cad is ESBLanna ann?

Frídí (baictéir) a mhaireann sa phutóg is ea ESBLanna. ESBL an giorrúchán ar an béarla Extended Spectrum Beta-Lactamase. Sin é béite-lactamáisí le speictream leathnaithe, agus ní úsáidfidhne ach an t-ainm gearr – ESBL – sa bhileog seo.

Tá frithsheasmhacht ag ESBLanna in aghaidh a lán antaibheathach. Ciallaíonn sé sin go mbíonn sé níos deacra iad a mharú le hantaibheathaigh ná frídí coitianta eile a mhaireann sa phutóg. Amanna, tugtar 'tarbhfrídí' ar na frídí sin atá frithsheasmhach in aghaidh antaibheathaigh. Tá ESBLanna an-chosúil le tarbhfrídí eile ar a dtugtar CPE (Carbaipeineamáis a Tháirgíonn Enterobacterales). Is é an difríocht ná go bhfuil CPE níos frithsheasmhaí fós in aghaidh antaibheathaigh ná ESBLanna.

I gcás fhormhór na ndaoine formhór an ama, maireann ESBLanna sa phutóg gan aon ionfhabhtú a dhéanamh. Amanna, áfach, is féidir leo dul isteach sa lamhnán agus ionfhabhtú lamhnáin (cistéas) nó ionfhabhtú duán a dhéanamh fiú amháin i ndaoine atá i ndea-shláinte i gcoitinne.

Is féidir le ESBLanna ionfhabhtú an-tromchúiseach a dhéanamh i gcuid de na hothair – mar shampla, nuair a bhíonn gá acu le dianchúram nó nuair a bhíonn siad ag fáil ceimiteiripe. Má fhaigheann tú ionfhabhtú CPE is féidir cóireáil a chur air le hantaibheathaigh speisialta, ach ní oibreoidh cuid de na n-antaibheathach coitianta. Má fhaigheann tú ionfhabhtú tromchúiseach le ESBL, caithfear na dochtúirí a chur ar an eolas a luaithe agus is féidir ionas go bhfaighidh tú na hantaibheathaigh chearta a luaithe agus is féidir.

Conas a fhaighim an ESBL?

Tá ESBLanna i bhfad níos coitianta na mar a bhí 20 bliain ó shin. Mar gheall go bhfuil siad chomh coitianta anois, is iondúil nach mbíonn aon bhealach ann a dhéanamh amach cár tholg tú iad. B'fhéidir go raibh sé i do phutóg le míonna, nó le blianta fiú, sula raibh tástáil agat a thaispeáin ??? go bhfuil in áit go raibh an ESBL agat. Sin mar gheall gur féidir leis an bhfríd ESBL maireachtáil i do phutóg ar feadh i bhfad gan aon dochar a dhéanamh.

Tá ESBLanna coitianta i roinnt ainmhithe agus i gcineálacha d'fheoil amh. Tá ESBLanna níos coitianta fós i roinnt tíortha eile. Mar gheall air sin, faigheann daoine ESBL amanna le linn dóibh a bheith ar saoire, ag obair nó ag fáil cóir leighis i dtíortha eile

Cúig bliana (fiche atá sa leagan béarla) ó shin, bhí ESBLanna neamhchoitianta ach amháin i ndaoine a chaith a lán ama san ospidéal. Tá tú fós in ann ESBL a tholg in ospidéal, ach anois tá ESBLanna coitianta freisin i dtithe altranais, i ndaoine sa bhaile agus sa phobal.

Cad iad na siomptóim de fhríd ESBL?

Fad a fhanann ESBL sa phutóg ní thagann aon tinneas astu. Ní tharraingíonn siad buinneach ná pianta boilg. Ach má theann an fríd ESBL isteach sa lamhnán, duan nó fuile, is féidir leis ionfhabhtú a tharraingt. Nuair a tharlaíonn sé sin is minic go bhfaighidh an duine teocht, pian agus crith fuachta a airíonn mar a bheadh i gcás aon ionfhabhtú eile. An t-aon difríocht atá ann ná, má bhíonn gá agat le cóireáil nach n-oibreoidh a lán de na gnáth-antaibheathaigh. Tabharfaidh do dhochtúir antaibheathaigh speisialta duit chun cóireáil a dhéanamh ar an ionfhabhtú ESBL.

Cén fhad a bheidh ESBL agam?

Is féidir leis an bhfríd ESBL maireachtáil i do phutóg ar feadh míonna nó blianta fiú. Mura gcaithfidh tú antaibheathaigh a thógáil ar feadh i bhfad, méadóidh tú an seans go rachaidh sé i léig. Má chaitheann tú antaibheathaigh a thógáil go minic, tógfaidh sé níos faide ar an ESBL glanadh suas.

Conas is féidir stop a chur le scaipeadh ESBLanna?

An bealach is fearr le stop a chur le scaipeadh gach fríde agus víris ná imeall, lámh agus suíochán an leithris a choinneáil glan, agus na lámha a ghlanadh go maith tar éis dul chuig an leithreas, sula dtosóidh tú ag ithe agus tar éis a bheith i dteagmháil le feoil amh.

Má théann tú san ospidéal, tabharfaidh tú faoi deara go mbeidh an fhoireann iontach cúramach a lámha a ní tar éis cúram a dhéanamh duit. Amanna, beidh naprúin agus miotóga orthu. Lena chois sin, b'fhéidir go dtabharfaí seomra aonair duit más féidir. Tógtar na céimeanna sin chun cuidiú le laghdú a dhéanamh ar ESBL san ospidéal. Tá sé tábhachtach a rá le ball foirne má tá a fhios agat go bhfuil ESBL agat.

Cad a tharlaíonn nuair a théim abhaile?

Níl ann ach baol an-bheag go ndéanfaidh ESBL aon dochar mór do dhaoine a bhfuil an tsláinte réasúnta maith acu i gcoitinne. Ní gá duit aon rud a dhéanamh atá difriúil ó aon duine eile agus tú i mbun gnáthchúrsaí an tsaoil sa bhaile agus nó amuigh sa phobal. Is féidir éadaí, éadaí leapa agus soithigh a ní mar is gnách. Ach, ar aon dul le gach duine eile, molaimid duit a bheith cúramach faoi

do lámha a ghlanadh go maith. Ba chóir do gach duine a lámha a ghlanadh sula dtosóidh siad ag ithe nó ag ullmhú bia. Tugann lámha glana cosaint duit féin agus do dhaoine eile ó bheith ag scaipeadh fhorhmór na bhfríd, ní amháin ESBLanna.

Má leanann tú dea-chleachtas sláinteachais i gcónaí cuideoidh sé chun cosc a chur le scaipeadh baictéar agus víreas. Nuair a bheidh tú ag úsáid an leithris, tá sé iontach tábhachtach go bhfágfa an leithreas glan i do dhiaidh agus sa riocht inar mhaith leat é a fháil.

Breis eolais

Ná bíodh drogall labhairt leis an bhfoireann cúram sláinte atá ag tabhairt aire duit má bhíonn aon cheist agat, nó má theastaíonn breis eolais uait faoi ESBLanna. Tá eolas faoi shláinteachas lámh, rialú ionfhabhtaithe agus bainistiú tarbhfrídí sa bhaile le fáil ar www.hse.ie/infectioncontrol

Tá an t-eolas seo faofa le n-úsáid ag clár náisiúnta um Fhrithsheasmhacht in Aghaidh Ábhar Frithmhiocróbach agus Rialú Ionfhabhtaithe an FSS.

Foilsithe: Eanáir 2019